

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК

АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я

Науковий журнал

*Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.*

Випуск 1 (82) 2015

Миколаїв
2015

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Згідно з Постановою ВАК України від 14.04.2010 р. № 1-05/3 видання включено до переліку фахових видань.

Головний редактор: В.С. Шهبанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААНУ

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.

В.П. Клочан, к.е.н., доц.

М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.

В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потривасева, д.е.н., доц.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шهبаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишнеvsька, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., доц.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.В. Скрипнюк, д.ю.н., проф.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.І. Топіха, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; В.С. Дога, д.е.н., проф. (Молдова).

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будак, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; В.П. Лялякіна, д.т.н., проф. (Росія).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпада, д.с.-г.н., проф.; А.С. Патрєва, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; В.А. Захаров, д.с.-г.н., проф. (Росія); І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; А.К. Антипова, д.с.-г.н., доц.; В.І. Січкач, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Майка Бьоме, проф. (Німеччина).

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 5 від 27.01.2015 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2015

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ВІДТВОРЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Н. О. Шишпанова, аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

У статті висвітлено сучасні тенденції демографічного розвитку сільських територій, обґрунтовано вплив основних демографічних чинників та формування трудового потенціалу, визначено регіональні особливості розвитку демографічної ситуації на селі.

Ключові слова: демографічна ситуація, трудовий потенціал, сільські території.

Постановка проблеми. Трудовий потенціал є складною соціально-економічною категорією, головним компонентом якої виступають фізичні параметри відтворення населення – природної основи трудового потенціалу. Відтворення населення розглядається як історично і соціально-економічно обумовлений процес постійного і безперервного поновлення людських поколінь. Розвиток негативних процесів у кількісному та якісному відтворенні трудових ресурсів країни, поглиблення демографічної кризи, відповідно до статті 7 Закону України «Про основи національної безпеки України», є загрозою національним інтересам і безпеці України. Проблема формування і реалізації трудового потенціалу є надзвичайно важливою, оскільки від її розв'язання залежать перспективи розвитку вітчизняної економіки, можливості її переходу на інноваційну модель розвитку [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження проблеми формування трудового потенціалу сільських територій залежно від впливу різних демографічних показників зробили відомі вчені, а саме: Д. Богиня, О. Грішнова, В. Дієсперов, М. Долішній, Е. Лібанова, В. Стещенко, К. Якуба та інші. Попри це, проблема формування трудового потенціалу є не повністю розв'язаною, в першу чергу, з огляду на регіональні умови демографічного розвитку сільських територій.

© Шишпанова Н. О., 2015

Метою статті є дослідження концептуальних засад відтворення трудового потенціалу сільських територій та виявлення основних причин погіршення демографічної ситуації у Миколаївській області як однієї із важливих складових відтворення трудових ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Статистичні дані Миколаївської області свідчать, що останнім часом кризове становище у демографічній ситуації сільських територій лише посилюється. Головною причиною демографічних втрат у чисельності як сільського, так і міського населення, є його звужене природне відтворення, яке характеризується негативною тенденцією, що прогресує.

Таблиця 1

Динаміка чисельності наявного населення Миколаївської області

Роки (на 1 січня)	Наявне населення, тис. осіб			До загальної кількості, %	
	всього	у тому числі		міське	сільське
		міське	сільське		
2007	1211,5	815,3	396,2	67,3	32,7
2008	1203,5	812,5	391,0	67,5	32,5
2009	1195,8	808,9	386,9	67,6	32,4
2010	1189,5	804,7	384,8	67,7	32,3
2011	1183,3	800,8	382,5	67,7	32,3
2012	1178,2	798,1	380,1	67,7	32,3
2013	1173,5	796,1	377,4	67,8	32,2
2014	1168,4	793,8	374,6	67,9	32,1

З 2007 року в області спостерігається зменшення чисельності населення, яке обумовлено як природним, так і міграційним скороченням. Упродовж дванадцяти років після першого Всеукраїнського перепису населення область втратила **96,3** тис. осіб (**7,6%**), і на початок 2014 р. кількість її жителів складала **1168,4** тисячі.

Останні десять років скорочення чисельності населення відбувається більш повільними темпами. Головним чином, це обумовлено сповільненням природного скорочення. Так, у 2013 р. чисельність наявного населення області зменшилася на **5,1** тис. осіб, що порівняно з попереднім роком більше на **0,4** тис., інтенсивність скорочення становила **4,4** особи на

1000 наявного населення, зокрема міського – на 2,4 тис. (3%), сільського – на 2,7 тис. (7,3%).

Однією з найважливіших характеристик демографічної ситуації є природний рух населення.

Таблиця 2

Природний процес відтворення населення Миколаївської області

Показники	Роки				
	2009	2010	2011	2012	2013
Кількість народжених, всього, тис. осіб	13,1	12,8	13,0	13,5	13,0
- у міських поселеннях	8,3	7,9	8,1	8,3	8,0
- у сільській місцевості	4,8	4,9	4,9	5,2	5,0
Кількість померлих, всього, тис. осіб	18,7	18,7	17,4	17,3	17,3
- у міських поселеннях	11,8	11,8	10,9	10,9	11,0
- у сільській місцевості	6,9	6,9	6,5	6,4	6,3
Природний приріст населення, всього, тис. осіб	-5,6	-5,9	-4,4	-3,8	-4,3
- у міських поселеннях	-3,5	-3,9	-2,8	-2,6	-3,0
- у сільській місцевості	-2,1	-2,0	-1,6	-1,2	-1,3

У регіоні, починаючи з 2009 року, спостерігається зростання кількості народжених, винятком стали 2010, 2011 та 2013 роки, хоча рівень народжуваності залишається доволі низьким. Кількість померлих продовжує перевищувати число народжених. За 2013 рік на Миколаївщині зареєстровано 13043 народжених, що на 472 немовляти менше, ніж у 2012 році. Традиційно хлопчиків народжується більше, ніж дівчаток: на 100 народжених дівчаток торік припадало 109 хлопчиків. Коефіцієнт народжуваності порівняно з 2012 роком зменшився з 11,5 до 11,1 немовлят на 1000 наявного населення, натомість, показник смертності зріс з 14,7 до 14,8. Кількість померлих збільшилася на 76 осіб у порівнянні з попереднім роком і становила 17353 особи.

Кількість населення змінюється за рахунок природного та міграційного рухів, а також адміністративно-територіальних перетворень.

Природне скорочення населення спостерігалось майже в усіх містах та районах, крім м. Южноукраїнська, де зареєстровано природний приріст 95 осіб (2,4 особи на 1000 наявного населення). Порівняно з 2012 р. природне скорочення

збільшилося на **548** осіб (з **3762** до **4310** осіб), або на **14,6%**. Це обумовлено зменшенням кількості народжених на **472** особи та збільшенням кількості померлих на **76**.

Інтенсивність природного скорочення у розрахунку на **1000** наявного населення збільшилася з **3,2%** у **2012** р до **3,7%** у **2013** р. Рівень цього показника був найвищим у м. Вознесенську (**7,1%**) та Первомайському районі (**7,5%**), найнижчий – у Новобузькому (**1%**) та Єланецькому (**0,7%**).

Найбільш потужним чинником, що формує чисельність і вікову структуру населення, залишається народжуваність, яка динамічно збільшувалася до **1987** року. З цього ж року в області розпочався зворотний процес – народжуваність почала зменшуватися, хоча її рівень залишався вищим рівня смертності до **1991** р. включно.

Одним із несприятливих факторів, який впливає на природне скорочення чисельності населення, є його смертність. Зростання смертності населення сільських територій зумовлено низкою морально-психологічних факторів, соціально-економічних, етичних та інших причин довготривалого впливу, низьким рівнем життя сільського населення, недостатнім рівнем розвитку соціальної інфраструктури.

Показник смертності у **2013** р. порівняно з **2012** р. зріс з **14,7** до **14,8** померлих на **1000** наявного населення, серед регіонів України область за цим показником посідала **13** місце. Зростання смертності спостерігалось у містах Миколаєві, Вознесенську, Южноукраїнську та **12** районах, найсуттєвіше – у Казанківському (з **16,9** до **18,6%**). Зниження смертності відбулося у **2** містах обласного значення та **7** районах, найпомітніше – у Миколаївському (з **19,4** до **17,5%**) та Єланецькому (з **17,4** до **14,1%**). Найвищий рівень цього показника у **2013** р. зафіксовано у Первомайському районі (**20,2%**), традиційно найнижчий – у м. Южноукраїнську (**7,9%**).

Аналіз показників смертності у міських поселеннях та сільській місцевості вказує на гірше становище сільських жителів. Так, рівень смертності у сільській місцевості на **3** п.п. вище, ніж у міських поселеннях: **16,9** особи на **1000** наявного населення проти **13,9**.

Причинами низької народжуваності та високої смертності населення в регіоні є насамперед низький рівень доходів населення, відсутність достатньої державної підтримки молодих сімей, високий рівень його захворюваності та низький рівень медичного обслуговування. Крім того, одним із важливих чинників динамічних змін народжуваності, безперечно, є динаміка шлюбності і розлучуваності. Так, у 2013 році кількість зареєстрованих шлюбів була майже на половину меншою за показник 1995 року. Із загальної кількості новонароджених у 2013 р. 68,6% немовлят народилося у батьків, які перебували у зареєстрованому шлюбі, частка цих дітей зменшилася у порівнянні з 2012 р. на 0,9 в.п. Наразі майже кожна третя дитина народилася у батьків, шлюб яких не був зареєстрований або у матерів-одиначок. Частка дітей, народжених поза шлюбом, у 2013 р. становила 31,4% від загальної кількості народжених, що на 7,6 в.п. більш ніж у 2000 році.

На динаміці природного скорочення сільського населення позначився і його статеві-віковий склад. Аналіз статеві-вікової структури сільського населення вказує на окремі суттєві дисбаланси, що мають і будуть мати серйозні демографічні наслідки (табл. 3).

Таблиця 3

Структура чисельності населення Миколаївської області за статтю та окремими віковими групами на 1 січня 2014 року, %

Вік (років)	Обидві статті	Чоловіки	Жінки
Міські поселення та сільська місцевість	100,0	100,0	100,0
0 – 15	15,8	17,6	14,3
16 – 59	62,9	66,0	60,3
60 і старше	21,3	16,4	25,4
Міські поселення	100,0	100,0	100,0
0 – 15	14,7	16,6	13,1
16 – 59	63,8	66,5	61,5
60 і старше	21,5	16,9	25,4
Сільська місцевість	100,0	100,0	100,0
0 – 15	18,2	19,8	16,9
16 – 59	61,0	64,9	57,5
60 і старше	20,8	15,3	25,6

Статеву структуру населення в області, як і по Україні в цілому, характеризувалася перевагою жінок у її загальній чисельності. На 1 січня 2014 р. чисельність жінок становила **628,2** тис. осіб (**53,8%** від загальної чисельності населення), чоловіків – **539,5** тис. осіб (**46,2%**). На кожну тисячу жінок у середньому припадало **859** чоловіків. Це співвідношення змінюється залежно від віку. У новонароджених завжди переважає частка чоловічої статі (**52,3%** хлопчиків проти **47,7%** дівчаток), наразі при пересуванні від дитячих до молодих вікових груп відсоток осіб чоловічої статі поступово зменшується і вже починаючи з **37-річного** віку у структурі населення переважають жінки. Такий стан вікової структури призводить до диспропорцій у шлюбних відносинах та у відтворенні населення.

Прогресуюче зменшення чисельності сільського населення і несприятливі зміни його статево-вікової структури призводять до занепаду сільської місцевості, збитковості й закриття закладів соціальної сфери і, врешті решт, до масового виїзду селян репродуктивного віку. Отже, обезлюднення сіл, погіршення вікової структури їх жителів є одночасно і індикатором, і наслідком багатьох негативних явищ й процесів, які відбуваються в економічній та соціальній сферах сіл, у тому числі й таких, як ліквідація господарств чи їх виробничих підрозділів, скорочення обсягів виробництва, закриття установ соціальної сфери тощо.

Скорочення кількості сільського населення відбувається внаслідок зменшення чисельності осіб у віці молодшому за працездатний, тобто природної основи відтворення селян. При цьому зростає абсолютна та відносна чисельність пенсіонерів, у результаті чого відбувається старіння сільського населення та зростає демографічне навантаження на працездатне населення. Таке співвідношення характеризує старіння ресурсів живої праці села, що зумовлює значно більше демографічне навантаження на осіб працездатного віку у сільській місцевості. Для оцінки процесу старіння населення польським демографом Е. Россетом побудовано шкалу, згідно з якою, якщо частка осіб віком **60** років і старше складає **18%** і більше – це дуже високий рівень демографічної старості, а

в області станом на 1 січня 2014 р. вона становила 21,3%. Становище, що склалося на селі, небезпідставно можна назвати початком процесу вимирання сільських мешканців. Відродження сільських територій як невідкладна потреба зумовлює необхідність розроблення чіткої програми дій держави. Адже за роки незалежності сільська місцевість почала просто занепадати, що й проявилось не лише в руйнації соціальної сфери села, але і в зникненні щороку з карт десятків сіл. Цей процес супроводжується постійним скороченням робочих місць і наростанням сільського безробіття [3, с. 141].

Висновки. Таким чином, наявні тенденції демографічно-го розвитку сільських територій потребують комплексного вирішення за такими напрямками:

1. Проблема відтворення трудового потенціалу сільських територій потребує розроблення програм, які були б спрямовані на економічне забезпечення відтворення населення, посилення профілактики захворюваності населення, подолання соціального відчуження осіб похилого віку та інвалідів, поліпшення екологічної ситуації, популяризацію здорового способу життя. Такі кроки стануть вагомим підґрунтям для переходу до сучасного режиму відтворення населення й підвищення тривалості повноцінного активного його життя.

2. Покращення демографічної ситуації потрібно проводити у комплексі із забезпеченням сталого розвитку сільських територій, підвищенням рівня життя сільського населення, охороною навколишнього природного середовища, збереженням природних, трудових і виробничих ресурсів, підвищенням конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва.

Список використаних джерел:

1. Населення Миколаївщини 2013 / Головне управління статистики у Миколаївській області. — Миколаїв, 2014. — 180 с.
2. Про заходи щодо подолання демографічної кризи та розвитку трудових ресурсів потенціалу [Електронний ресурс] / Рада національної безпеки і оборони України. — Режим доступу : <http://www.rnbo.gov.ua>
3. Хорунжий М. Й. Економіка села в контексті організаційно-економічних трансформацій / М. Й. Хорунжий // Економіка АПК. — 2010. — № 11. — С. 136—141.
4. Жибак М. М. Розвиток трудового потенціалу села західного регіону : монографія / М. М. Жибак. — Тернопіль : Астон, 2010. — 336 с.

Н. А. Шишпанова. Влияние демографической ситуации на воспроизведение трудового потенциала сельских территорий.

В статье освещены современные тенденции демографического развития сельских территорий, обосновано влияние основных демографических факторов и формирования трудового потенциала, определены региональные особенности развития демографической ситуации на селе.

N. Shyshpanova. The demographic situation on the reproduction of labor potential of rural areas.

The article highlights the current trends of demographic development of rural areas, reasonably impact of major demographic factors and the formation of labor potential, defined regional characteristics of the demographic situation in the countryside.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

<i>Olena Kotykova, Olga Khristenko. The part to rational land use – indication of the environmental condition of agricultural land.....</i>	3
<i>I. I. Червен, Н. В. Цуркан.</i> Комплексна оцінка розвитку виробництва продукції багаторічних трав	15
<i>Julie A. Albrecht. Consumer Acceptance and Willingness to Purchase Irradiated Foods in the United States.....</i>	24
<i>I. Т. Кіщак, Н. О. Корнева, О. Є. Новіков.</i> Державне регулювання та економіко-технологічні засади розвитку рибопродуктового комплексу	39
<i>Н. В. Потривасєва.</i> Нормативно-правові особливості та проблемні аспекти обліку основних засобів.....	49
<i>М. І. Підгребельна, Б. І. Шувар.</i> Особливості діяльності великотоварних аграрних підприємств та їх вплив на аграрний ринок України	58
<i>Б. Б. Музика.</i> Подолання внутрішніх суперечностей – основа подальшого розвитку м'ясопродуктового підкомплексу	65
<i>О. В. Манжура.</i> Кооперативи у страховому секторі: історичний досвід і перспективи для України	75
<i>Н. О. Шишпанова.</i> Вплив демографічної ситуації на відтворення трудового потенціалу сільських територій.....	85
<i>О. М. Зуб.</i> Інвестиційно-інноваційні передумови формування економічної безпеки аграрного сектора.....	93

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

<i>Р. А. Вожегова, О. І. Олійник.</i> Динаміка висоти рослин рису та стійкість їх до вилягання залежно від сортового складу, обробітку ґрунту та фону мінерального живлення....	100
<i>Л. К. Антипова.</i> Окремі аспекти формування врожайності багаторічних злакових трав на півдні України.....	107
<i>С. П. Полторецький.</i> Енергетична ефективність вирощування насіння проса	115

М. П. Федюшко. Екологічне обґрунтування індикаторних видів асоційованого агробіорізноманіття Північного Приазов'я України.....	121
Н. В. Телекало. Формування фотосинтетичного апарату та урожайності зерна гороху в умовах лісостепу правобережного	130
Т. С. Аралова. Гібридологічний аналіз кількісних ознак продуктивності гібридів F1 горошку посівного	137
А. А. Назарчук. Фотосинтетичний потенціал сої залежно від інокуляції насіння, фону живлення та сорту в умовах степу України	144
Т. В. Підпала, Н. В. Гребенюк. Оцінка забійних якостей бугайців молочних порід	152
В. С. Топіха, А. А. Волков. Методичні основи створення та використання свиней породи дюрок української селекції в умовах ПРАТ «Племзавод «Степной»	158
В. М. Волощук, В. О. Іванов, Н. М. Погрібна. М'ясні якості кнурців різного рівня стрес-схильності.....	166
С. А. Войтенко, М. О. Петренко. Продуктивність свиней породи ландрас	171
С. М. Раскатова, О. В. Костюнина, А. А. Траспов, К. М. Шавырина, Н. А. Зиновьева. Генетическая обусловленность откормочных качеств свиней по ряду QTL....	180
В. Я. Лихач, С. С. Крамаренко, П. О. Шебанін. Використання ентропійно-інформаційного аналізу для оцінки відтворювальних якостей помісних свиноматок.....	187
Е. С. Грідюшко, И. Ф. Грідюшко. Продуктивность и генетическая структура материнских линий белорусского заводского типа свиней породы йоркшир	195
О. С. Крамаренко. Аналіз генетико-демографічних процесів в популяції худоби південної м'ясної породи	203

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

До друку приймаються статті, що відповідають вимогам ВАК і мають такі необхідні елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які опирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

З метою дотримання вищезазначених вимог до наукової статті слід жирним шрифтом виділити такі елементи статті: постановка проблеми, аналіз актуальних досліджень, мета статті, виклад основного матеріалу, висновки і перспективи подальших досліджень.

Статті, які не відповідають вимогам ДАК України, до друку не приймаються.

Обсяг статті – до 10 повних сторінок. Розміри полів: ліве – 20 мм, праве – 20 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, до 30 рядків на сторінці.

Статті необхідно готувати за допомогою текстового редактора Microsoft Word. Шрифт статті – Times New Roman Cyr, через інтервал 1,5, розмір – 14 pt.

Назва статті має бути короткою (до 10 слів), адекватно відбивати її зміст, відповідати суті досліджуваної наукової проблеми. При цьому слід уникати назв, що починаються зі слів: «Дослідження питання...», «Деякі питання...», «Проблеми...», «Шляхи...», в яких не відбито достатньою мірою суть проблеми.

Анотації (українською, російською та англійською) набирати курсивом 12 кеглем. Виклад матеріалу в анотації має бути стислим і точним (близько 50 слів). Слід застосовувати синтаксичні конструкції безособового речення, наприклад: «Досліджено...», «Розглянуто...», «Установлено...» (наприклад, «Досліджено генетичні мінливості... Отримано задовільні результати...»).

Анотація статті англійською мовою (від 250 до 300 слів) та ключові слова англійською мовою (від 5 до 10 слів). Треба надати професійний переклад анотації статті англійською мовою (завірений печаткою бюро перекладів або відділу кадрів підпис викладача кафедри іноземних мов вашого ВНЗ). Бажано надати цю розширену анотацію українською (російською) мовою.

Анотація англійською мовою повинна бути структурованою (слідувати логіці опису результатів у статті), інформативною (не містити загальних слів); оригінальною (не може бути калькою російськомовної анотації); змістовною (відображати основний зміст статті та результати досліджень).

Посилання в тексті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1, 6]. Посилання на конкретні сторінки наводити після номера

джерела, потім через кому сторінку (маленьке с.), далі її номер (наприклад: [1, с. 5]). Якщо далі йде інше джерело, то ставити його номер через крапку з комою в тих самих дужках (наприклад: [1, с. 5; 4, с. 8]).

Усі цитати, мова оригіналу яких є іншою, подавати мовою Вісника й обов'язково супроводжувати їх посиланнями на джерело і конкретну сторінку.

Не робити посторінкових посилань, а подавати їх у дужках безпосередньо в тексті.

На всі рисунки й таблиці давати посилання в тексті. Усі рисунки мають супроводжуватися підписаними підписами, а таблиці повинні мати заголовки.

Рисунки виконувати у редакторі **Microsoft Word** за допомогою функції «Створити рисунок», а не виконувати рисунок поверх тексту. Написи на рисунках виконувати засобами **Microsoft Word** з тим, щоб редактор мав можливість зробити в них необхідні виправлення. У разі використання інших програм для створення рисунків надавати редакції на кожний рисунок окремий файл фотмату **TIFF** (незжатий – **uncompressed**) або формату **JPG** (найкращої якості – **best quality**).

Таблиці виконувати у редакторі **Microsoft Word** за допомогою функції «Додати таблицю». Кожна таблиця повинна займати не більше одного аркуша при розмірі шрифту **TIMES** тексту таблиці не менш ніж **12** кегль.

Формули у статтях по всьому тексту набирати у формульному редакторі **MS Equation – 3.0**, шрифт **TIMES**, **10** кегль.

Автори мають дотримуватися правильної галузевої термінології (див. держстандарт).

Терміни по всій роботі мають бути уніфікованими.

Між цифрами й назвами одиниць (грошових, метричних тощо) ставити нерозривний пробіл.

Скорочення грошових та метричних одиниць, а також скорочення млн, млрд, метричних (грн, т, ц, м, км тощо) писати без крапки.

Якщо в тесті є абрєвіатура, то подавати її в дужках при першому згадуванні.

Література, що приводиться наприкінці публікації, повинна розташовуватися в порядку її першого згадування в тексті статті й бути оформлена відповідно до ДСТУ ГОСТ **7.1:2006**. Номер у списку літератури має відповідати лише одному джерелу.

Список використаних джерел повинен містити не менше **10** посилань, з яких не менше **7** на зарубіжні видання. Самоциткування – не більше **30%**.

Обов'язкова наявність списку літератури англійською мовою (не виключає списку літератури мовою статті). Літературу не обов'язково перекладати англійською мовою. Її можна транслітерувати. Офіційна транслітерація українського алфавіту латиницею регламентується постановою Кабінету Міністрів України від **27 січня 2010 р. № 55**. Офіцій-

ний трансліт онлайн – <http://translit.kh.ua/?passport>. Транслітерація російського алфавіту латиницею онлайн – <http://www.translitor.net/>.

До редакційної колегії подається примірник тексту статті, підписаний авторами, надрукований на папері форматом А4 (див. Зразок оформлення статті), завірений примірник розширеної англійської анотації, а також їх електронна версія на CD. Обов'язково подається: рецензія доктора наук; квитанція про оплату, відомості про автора.

На диску повинен бути 1 файл з текстом статті, названий прізвищем автора (Стаття_Прізвище), файл з розширеною англійською анотацією (Анотація_Прізвище) та, при необхідності, файли з рисунками, графіками тощо.

**Редакційна колегія залишає
за собою право на редакційні виправлення.**

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ

УДК XXX.XX

Назва статті

*Л. С. Прокопенко, кандидат біологічних наук, доцент
Л. П. Чернолата, кандидат сільськогосподарських наук
Інститут кормів УААН*

Текст анотації українською мовою (50-60 слів)

Ключові слова: 4-7 ключових слів або словосполучень.

*** Текст статті ***

Список використаних джерел:

1. Іваненко І. І. Назва роботи / І. І. Іваненко — К. : Вища школа, 1999. — 111 с.
2. Бобров М. І. Назва статті / М. І. Бобров // Назва журналу. — 1999. — № 6. — С. 23—25.

*Л. С. Прокопенко, Л. П. Чернолата. **Название статьи.***

Текст аннотации російською мовою (50-60 слів)

Ключевые слова: російською мовою.

*L. Prokopenko, L. Chornolata. **Name of the article.***

Text of annotation англійською мовою (50-60 слів)

Keywords: англійською мовою.

*L. Prokopenko, L. Chornolata. **Name of the article.***

Text of annotation розширена анотація англійською мовою (250-300 слів)

Keywords: англійською мовою.

Наукове видання

Вісник аграрної науки Причорномор'я
Випуск 1(82) – 2015

Технічний редактор: *О. М. Кушнарьова.*
Перекладач-коректор: *О. В. Неліна.*
Комп'ютерна верстка: *Ю. В. Антонович.*

Підписано до друку 27.01.2015. Формат 60 x 84 1/16.
Папір друк. Друк офсетний. Ум.друк.арк. 13,5.
Тираж 300 прим. Зам. № _____. Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м.Миколаїв, вул.Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.